

Kung Johan Sverkerssons myntning

– några reflektioner kring en spekulativ bildrekonstruktion

I föregående volym av Samlad glädje, vilken utkom 1999, publicerade Kenneth Jonsson en intressant artikel om en myntreform under Johan Sverkersson (1216-1222). Sedan dess har jag funderat en del kring nämnda myntning och mina reflektioner skall jag framföra i föreliggande artikel, där jag dessutom presenterar en spekulativ bildrekonstruktion rörande en brakteat som tidigare attribuerats till Knut Långe resp. Karl Döve och som man därtill har beskrivit som unik. Förutom nyss nämnda brakteats attribuering skall fenomenet med oboler, d.v.s. halvpenningar lyftas fram. Har det präglats oboler under Johan Sverkersson som en del av en myntreform 1216?

Den svenska medeltida myntningen rymmer ett flertal gåtor som ännu inte är lösta och det är mycket möjligt att vi inte med någon större säkerhet kommer att kunna lösa dem heller. Ibland måste man tillåta sig avsteg från vetenskaplig stringens, dock utan att argumentationen *pro et contra* därmed nedprioriteras. Bakgrunden till föreliggande artikel är ett oansenligt brakteatfragment som behandlats i

den numismatiska litteraturen vid ett par tillfällen.¹ Då det senast publicerades, d.v.s. av Jonsson 1999, framhölls teorin om att jarlen Karl Döve (jarl senast från 1219 till sin död 1220) skulle vara präglingens upphovsman. Jonssons artikel utgör ett viktigt inlägg i debatten kring förståelsen av myntningen under den aktuella perioden. Myntcirkulationen och de olika mynträkningsområdena (Svealand², Götaland samt Gotland inkl. Linköpings stift) skisseras och relevanta iakttagelser kring definitionen av nominalen penning redovisas för läsaren. Vidare har en gedigen insats gjorts för att sammanställa en katalog över antalet kända exemplar (inalles 61) av samtliga typer.

Om ett fragment och dess rekonstruktion

Av speciellt intresse är som sagt det brakteatfragment³ som Jonsson i sin artikel för till Johan Sver-

1. Hildebrand 1875, s. 181-185; Klotz 1987, s. 309; Holmberg 1995, s. 69-70 och Jonsson 1999, s. 77-86.
2. Vikten på en svealändsk penning är ca 0,30 gram och en götaländsk ca 0,15 gram.
3. Vikten på fragmentet är 0,056 gram.

Fig 1. Sammanställning av Johan Sverkerssons myntning. Ur K. Jonsson 1999, s. 78. Repro: Frédéric Elfver. Skala: 1:1.

Fig 2. Penning, Johan Sverkersson, LL grupp III:3, ex. KMK. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala: 2:1.

Fig 3. Penning, Johan Sverkersson, LL grupp III:1, ex. KMK. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala: 2:1.

Fig 4. Penning, Johan Sverkersson, LL grupp III:4, ex. KMK. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala: 2:1.

Fig 5. Penning, Johan Sverkersson, LL grupp III:2a, ex. KMK. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala: 2:1.

Fig 6. Penning, Johan Sverkersson, LL grupp III:2b, ex. KMK. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala: 2:1.

Fig 7. Penning, Johan Sverkersson, LL grupp III:5a, ex. KMK. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala: 2:1.

Fig 8. Penning, Johan Sverkersson, LL grupp III:5b, ex. KMK. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala: 2:1.

Fig 9. Penning, Johan Sverkersson, LL grupp III:6a, ex. KMK. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala: 2:1.

Fig. 10. Exempel på Johan Sverkerssons mynt ur fyndet från Dimbo, Vg., Hildebrand 1875. Repro: Frédéric Elfver. Skala: 1:1.

kerssons frände, jarlen Karl Döve och som har en minimal rest av en omskrift som uttolkas enligt följande: [+K]AR[OLVS IARL/DVX]. Tidigare fördes fragmentet till Knut Holmgersson Långe (1229-1234).⁴ Idag är penningfragmentet placerat under Erik Eriksson (1222-1229, 1234-1250) i den systematiska samlingen på Kungl. Myntkabinettet.

En mycket viktig aspekt beträffande fragmentet är dess fyndkontext. Det framkom nämligen tillsammans med mynt från Johan Sverkersson i den intressanta myntdepån från Dimbo i Västergötland. I Bror Emil Hildebrands förteckning över fyndet anges 38 exemplar, d.v.s. drygt 60 % av alla kända exemplar härstammar ur detta fynd från 1870⁵. Fyndet, vilket inlöstes till Kungl. Myntkabinettet, påträffades vid plöjning i en uttorkad mosse å Jungkullen i Dimbo sn i Västergötland. Efter det att Hildebrand listat olika typer av exemplaren skriver han: "Derjemte följde ett fragment af en likartad brakteat med ett likarmadt kors inom en ring, kanten omgifven af en perlränd samt med spår efter en inskrift, som icke synes hafva innehållit namnet Johannes".

Detta fragment har jag nu rekonstruerat i vad som självfallet kan betecknas som en spekulativ bildtolkning. Utifrån myntets bevarade del och utformning har jag bedömt antalet "pärlor" i randen samt antalet tänkbara bokstäver som kan få plats i omskriften.⁶ I samband med detta har hänsyn tagits till Johan Sverkerssons övriga myntty-

pers omskriftsutformningar och bokstavsvarianter. Beträffande utformningen av bokstäverna har Nils Ludvig Rasmussons läsvärda artikel om REX UPSALIE-mynten och bokstavs- samt korsformer från uppsvenska mynt under 1100- och 1200-talen varit till stor nytta för mig.⁷ Utformningen av bokstäverna har förenklats något i föreliggande rekonstruktionsförslag. I min tolkning, vilken framgår av fig. 11 (samt detaljbild, fig. 12), kan omskriften [+I] O[hANNE]S R utläsas, d.v.s. +IOHANNES REX i fullt utskrivet form. I tredje korsvinkeln återfinns en kors- eller stjärnliknande symbol. Att namn och titlar återges med varierande korrekthet kan delvis ha sin förklaring i att stampsnidaren kan ha haft bristfälliga kunskaper både vad gäller skrift och språk.⁸

Nu har det dessutom visat sig att fragmentet inte är unikt. Av en ren slump fann jag vid genomgång av medeltida mynt från det hopade fyndmaterialet från Halltorps kyrka i Småland⁹ ett fragment som väckte min uppmärksamhet. Fragmentet, publicerat av Rasmusson i början av 1960-talet, var bestämt till "Tyska Orden (Preussen) [...] brakteat med kors med utåtövidgande armar och bitecken i korsvinklarna, 1400-talet, erinrande om [Waschinski] 218ff." Exemplaret är dessutom avbildat.¹⁰ Vid jämförelse mellan fig. 13 och fig. 14, står det klart att det rör sig om ett *andra* exemplar av Johan Sverkerssons mynttyp med ett motiv med ett likarmat kors. Tyvärr är Halltorpssexemplaret ännu mer fragmenterat och inga rester av omskriften kan därför läsas ut.¹¹

4. Klotz 1987; Holmberg 1995.

5. Under årens lopp användes mynt ur detta fynd som bytesmateriel, t.ex. SHM inv.nr 7572 "Byte med enskild person" (år 1884): "1 st Kon. Johan III:s en-mark för 1570 [d.v.s. 8 öre klipping, SM 134, unik]. I utbyte lemnades 3 K. Johan Sverkerssons brakteater".

6. Ca 10 tecken får plats enligt min bedömning och ca 25-27 punkter ryms i den yttre pärlranden.

7. Rasmusson 1952, s. 285.

8. Detta är belagt i t.ex. DS X 221 och 261 — se även diskussion i Öberg 1994, s. 221-222.

9. SHM inv. nr 26 330, Klackenbergs 1992, s. 248, fynd 67.

10. Rasmusson 1962, s. 175 samt fig. 11, s. 171.

11. Vikten är ca 0,05 gram.

Fig. 11. Rekonstruktionsförslag betr. Johan Sverkerssons mynttyp med korsmotiv. Teckning: Frédéric Elfver. Förstoring mot originalet.

Fig. 12. Detaljbild på den bevarade delen av omskriften på fragmentet från Dimbo, Vg. Foto: Frédéric Elfver. Förstoring mot originalet.

Fig. 13. Penning, Johan Sverkersson, ny typ, ex. KMK, fragment ur fyndet från Dimbo, Vg. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala: 2:1.

Fig. 14. Penning, Johan Sverkersson, ny typ, ex. KMK, fragment funnet i Halltorps k:a, Sm. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala: 2:1.

Halvpenningar, samtida resp. från nyare tid...

Man måste fråga sig i vilken utsträckning den unge Johan Sverkersson (eller ledande stormän i hans närhet) i den medeltida förvaltningen hade önskemål och möjlighet att genomdriva en myntreform där präglade oboler ingick som en del av en sådan reform. Förelåg det ett så pass stort behov bland myntbrukarna att präglade halvpenningar var en prioriterad aspekt — detta i en tid *innan* en allmän monetarisering slagit igenom?¹²

Har det överhuvudtaget präglats halvpenningar vid denna tid? Traditionellt förs tre typer av präglade halvpenningar till Johan Sverkersson: 1) krona med Johans namn i omskriften, 2) dito, men "simplare" utförande och punkter vid kronan samt 3) vänstervänt fågelhuvud med spår av omskriften + • B (eller S retrograd?) • D.

Den första typen finns bevarad i tre exemplar (fig. 15-17) — samtliga från norska fynd.¹³ Det ena exemplaret (Ringebu k:a, fig. 17) är illa åtgånget och attribueringen därmed mycket osäker.¹⁴ De övriga två har dock läslig omskrift angivande Johannes. Utformningen skiljer sig dock från *penningarna* av motsvarande typ (jfr fig 3). Denna typ förekommer udda nog inte i depån från Dimbo eller i några andra svenska fynd. Om mynten är svenska kan dess förekomst i norska fynd kanske förklaras med att de färdats till Norge med pilgrimer. Man måste också ställa sig frågan om det inte är Johan Sverkersson som avses, vem avses då? Välmotiverade förslag mottages tacksamt!

Sedan har vi det unika exemplaret av den andra typen (fig. 18). Exemplaret, idag i Kungl. Myntkabinettets samlingar, kommer tidigare ur I.A. Bonniers (1848-1925) rikhaltiga samling och tidigare proveniens är dessvärre okänd (fig. 19). Med all rätt har tvivel om denna präglings ålder dryftats genom tiderna, dock har jag inte funnit något publicerat i denna riktning. D.G. Nescher (1753-1827) har emellertid redan mot slutet av 1700-talet gjort en notering i ett interfolierat exemplar (i tre delar) av 1787-års upplaga av C. R. Berchs myntbeskrivning beträffande "Johan den förste": "*äfven i nyare tider eftergjort*".¹⁵ I detta sammanhang kan man även nämna ett par andra falsarier som sannolikt har tagits fram av prosten Nils Rabenius mot slutet av

ex. Berg k:a, Norge

ex. Lom k:a, Norge

ex. Ringebu k:a, Norge

Fig. 15-17. Oboler (halvpenningar), Johan Sverkersson?, LL grupp XIV:1b, Kulturhistorisk Museum, Universitetet i Oslo. Foton: Lill-Ann Chepstow-Lusty. Skala: 2:1.

Fig. 18. Förfalskning från 1600-talets slut — tidigare förd som obol (halvpenning) till Johan Sverkersson, LL grupp XIV:1a. Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Skala: 2:1.

Fig. 19. Samma exemplar som fig. 18 — ur I.A. Bonniers katalog 1904 (nr 32). Repro: Frédéric Elfver. Skala: 2:1.

12. För monetariseringen av Sverige kring år 1300 - se diskussionen i Klackenborg 1992.

13. Berg (0,128 g., M. nr 95399), Lom (0,075 g., M. nr 120408) och Ringebu (0,123 g., M. nr 141220).

14. Det är dessutom brakteatens baksida som är fotograferad!

15. Exemplaret har tillhört D. G. Nescher och notisen återfinns på s. 22 vid nr 3. Boken, tillhörig Vitterhetsakademiens bibliotek, finns idag på Kungl. Myntkabinettet.

Fig. 20. Fantasimynt i Erik den heliges namn, ex. KMK. Foto: Frédéric Elfver. Skala: 2:1.

Fig. 21. Variant av fantasimynt i Erik den heliges namn, ex. KMK. LL, s. 176, fig. 18. Foto: Frédéric Elfver. Skala: 2:1.

Fig. 22. Obol (halvpenning), Johan Sverkersson?, LL grupp XIV:2, ex. KMK. Foto: Kenneth Jonsson. Skala: 2:1.

1690-talet (fig. 20-21).¹⁶ Vid jämförelse mellan dessa exemplar ser man tydligt likheterna dem emellan.

Typen har sin direkta förlaga i *penningen* med krona och punkter¹⁷ som finns återgiven i Brenner 1691 — ett exemplar som numera inte kan lokaliseras.

Den tredje typen (fig. 22), d.v.s. den med ett vänstervänt och skickligt framställt fågelhuvud (jfr den enklare framställningen på J. Sverkerssons *penning* av snarlikt typ, d.v.s. fig 4) är svårtolkad. Dels är exemplaret unikt med proveniens ur ett depåfynd från Halltorps kyrka¹⁸, dels avviker omskriften med sin utformning och sitt innehåll. Vi måste hålla möjligheten öppen för att detta exemplar inte behöver vara svenskt överhuvudtaget.¹⁹

^{16.} Elfver 2006, s. 66-67, Ahnlund 1927, s. 137-141.

^{17.} Jfr Jonsson 1999, s. 78, fig. 3B.

^{18.} Halltorps kyrka, Småland (SHM inv. nr 26 330). Vikten, inkl. stödppapper, är 0,07 g.

^{19.} Snarlika myntmotiv kan uppträda på flera olika platser vid samma tid. Jfr REX UPSALIE-myntet

Halvpenningar är dock sedan tidigare belagda i en annan form, nämligen som klippta halvpenningar. Att man halverar penningar, sannolikt i mynthusetets regi i samband med präglingen, har förekommit sedan 1000-talet. Ämnet diskuterades ingående vid ett symposium i Stockholm 1999. Där talade bl.a. undertecknad om detta fenomen i Sverige under äldre medeltid, varav ett exempel skall lyftas fram i det omfattande brakteatfyndet från Gillberga, Kårsta sn, Uppland. Fyndet bestod av ca 480 exemplar av Knut Erikssons (1167-1196) mynttyper, varav 34 exemplar (ca 7 %) är klippta som halvpenningar. Det förefaller sannolikt att klippta halvpenningar måste ha fyllt behovet även under Johan Sverkerssons tid. Senare, kring år 1300, omtalas halvpenningar (klippta eller präglade?) på följande sätt i kyrkobalken i Dalalagen: [...] Bonden skall i tionde giva sin präst var tionde kalv eller en penning för den, vart tionde lamm eller en penning för det, var tionde gås eller en halv penning för den, var tionde killing eller en halv penning för den.²⁰

Myntreformen 1216

Kan man då skönja en reform av myntningen under Johan Sverkersson? Jonssons slutsatser i artikeln från 1999 är att: 1) fler valörer präglas (d.v.s. halvpenningar), 2) ärkebiskopens mynträtt upphör, 3) snabba typskiften genomförs, 4) omskrifter införs som anger myntherrens namn, 5) årliga myntindragningar samt slutligen, 6) myntningen koncentreras åter till en ort (Uppsala?).²¹

Ärkebiskopen i Gamla Uppsala kan ha inlett en myntning tillsammans med kungen (Knut Eriksson) omkring 1185, vilket följdes av egna mynttyper ca 1190, 1200 och 1215. Efter Johan Sverkerssons tillträde 1216 tycks dock ärkebiskopens mynträtt ha upphört precis som Jonsson framhåller. Präglingsorten för Johan Sverkerssons mynt torde vara Uppsala.

Hur kan vi välja att tolka den förhållandevis stora mängden mynttyper under Johan Sverkersson? Skall vi betrakta mängden mynttyper som tecken på snabba typskiften — ett per år då man nu ser sju distinkta typer från perioden 1216-1222 (kors, djurhuvud, krona, falkhuvud, stjärna, svärd samt torn)? Myntindragningar i beskattningssyfte (lat. *renovatio monetæ*) på regelbunden basis som i t.ex. Danmark och norra Tyskland²² kan inte ute-

med korsmotivet och ett snarlikt mynt slaget på Rügen under Jaromar I, dansk länsfurste omkring 1180-1218 — första gången påtalat av Harald Wiideen 1953, s. 37, fig. 1-2.

^{20.} Holmbäck & Wessén 1936, Dalalagen, kyrkobalken, III.

^{21.} Jonsson 1999, s. 86.

^{22.} Berghaus 1993b, sp. 396-397, Rasmusson 1967, sp. 56-58.

slutas, men heller inte påvisas vara gällande i hela Norden under medeltiden. Mängden mynttyper under Johan Sverkersson och även generellt fram till omkring 1250 kan också indikera frånvaron av ett centralstyrt myntväsende.²³

En intressant aspekt som Jonsson framhåller är bruket av omskrifter som anger myntherrens namn i kombination med titeln *rex*, d.v.s. kung. Detta bruk initieras dock tidigare av Knut Eriksson genom omskriften KANVTVS REX S, eller varianter därav (jfr LL grupp IA:4, grupp XI A-B). Johan Sverkerssons bruk att ange Johannes (i olika variationer) på *samtliga* mynttyper är dock en innovation som säkerligen kan härledas till ett slags närmande till kontinentala seder och bruk beträffande hovliv och administration.

Andra samtida exempel på angivande av kung Johans namn och titel finner man bl.a. i svenskt diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbreven. I brevet DS 181 står det att Johan kungör att han på sin kröningsdag till biskop Karl i Linköping överlätit gården Fjättersund. En intressant aspekt är att brevet i sin latinska originalform inledningsvis nämner: *J. dei gracia rex sweorum...*, d.v.s. J. av Guds nåde svearnas konung. Kungens namn är här förkortat – jfr förkortningarna på mynten och användandet av kungatiteln, *rex*. Även med hjälp av sfragistiken finner vi intressanta belägg. Johan Sverkerssons sigill och kontrasi-gill, graverade mellan 1216 och 1219, räknas till de första svenska sigill som skurits av en förstklassig gravör (fig. 23, DS 185).²⁴ Sigillet är endast bevarat i fragment där t.ex. omskriften saknas. Bevarat är dock tronens ena armstöd prytt av ett lejonhuvud – jfr myntmotivet i fig 2 med motsvarande motiv. Slutligen skall en märkvärdig silverbrakteat av smyckeskaraktär med koppling till kung Johan nämnas. I Gotlands fornsal förvaras ett fragment av en silverbrakteat (drygt 3,25 cm i diam.) med proveniens Västade, Hablingbo sn, Gotland, där den "sedan gammalt funnits på gården" (fig. 24). Brakteatens bevarade del av omskriften lyder: IOHANNES DE [...] A REX, d.v.s. Iohannes Dei gratia rex.²⁵ Att lyfta fram namn och titel och att manifesteras detta i olika formella sammanhang var uppenbarligen av vikt.

Svaret på frågan om man kan skönja en reform av myntningen under Johan Sverkersson bör formuleras som så att man i delar kan tala om incitement till en reform, dock med ovannämnda argumentation i åtanke.

Fig. 23. Fragment av Johan Sverkerssons sigill, DS 185. Repr: Frédéric Elfver. Förstoring mot originalet.

Fig. 24. Silverbrakteat av smyckeskaraktär, ca 3,25 cm i diam., Berghaus 1993a. Repr: Frédéric Elfver. Skala:2:1.

23. Se även Hemmingsson 2005, s. 74-75.

24. Andréén 1936, s. 173, Fleetwood, s. 22-25.

25. Berghaus 1993a, s. 21-23.

Referenser jämte förkortningar

- Ahnlund, N. (1927), *Nils Rabenius (1648-1717). Studier i svensk historiografi*. Stockholm 1927, s. 137-141.
- Andrén, E. (1936), Svenska kungasigill från 1100- och 1200-talen. *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1936. Köpenhamn 1936, s. 171-176.
- Berghaus, P. (1993a), IOHANNES REX in Gotlands Fornsal... *Gotlandia Irredenta – Festschrift für Gunnar Svahnström zu seinem 75. Geburtstag* (red. Robert Bohn). Sigmaringen 1990, s. 21-27.
- Berghaus, P. (1993b), Münzverruftung, *Lexikon des Mittelalters*. München 1993, sp. 396-397.
- Bonnier = *Illustrerad katalog öfver Isidor Adolf Bonniers svenska myntsamling, I: Medeltidsmynt*. Stockholm 1904.
- DS = Svenskt diplomatariums huvudkartotek över medeltidsbrev: www.statensarkiv.se
- Elfver, F. (2006), Om Elias Brenner och Erik den heliges mynt... *Svensk Numismatisk Tidskrift* nr 3 2006, s. 66-67.
- Fleetwood, H.G. (1936-1947), *Sveriges medeltida kungasigill, I-III*. Stockholm 1936-1947.
- Hemmingsson, B. (2005), [Recension], K. Jonsson, Utvecklingen av ekonomin som den speglas i myntningen (i: Birger Jarls tid – en brytnings-tid?). *Svensk Numismatisk Tidskrift* nr 3 2005, s. 74-75.
- Hildebrand, B.E. (1875), Konung Johan Sverkerssons mynt. *Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens Månadsblad* 4, s. 181-185.
- Holmberg, K. (1995), När kungens mynt blev allmogens mynt. En översikt över mynt, myntning och myntens roll i det svenska samhället under 1200-talet. Myntningen i Sverige 995-1995 [red. K. Jonsson et al.]. *Numismatiska Meddelanden* XL. Stockholm 1995, s. 63-82.
- Holmbäck, Å. & Wessén, E. (1936), *Svenska landskapslagar. Ser. 2. Dalalagen och Västmannalagen*. Stockholm 1936.
- Jonsson, K. (1999), Myntreformen i Svealand 1216. *Samlad glädje. Numismatiska klubben Uppsala 1969-1999* [red. K. Holmberg & H. Nilsson]. Uppsala 1999, s. 77-86.
- Klackenberg, H. (1992), *Moneta Nostra. Monetarisering i medeltidens Sverige*. Diss. Lund 1992.
- Klotz, E. (1987), En ny brakteattyp från Knut Långe 1229-1234? *Svensk Numismatisk Tidskrift* nr 9-10 1987, s. 309.
- KMK = Kungliga Myntkabinettet, Stockholm.
- LL = Lagerqvist, L.O. (1970), *Svenska mynt under vikingatid och medeltid (ca 995-1521) samt gotländ-*

ska mynt (ca 1140-1565). Stockholm 1970.

- Rasmusson, N.L. (1952), Rex Upsalie. Till tolkningen av en nyfunnen mynttyp från 1200-talet. *Arkeologiska forskningar och fynd, utgivna med anledning av H. M. Konung Gustaf VI Adolfs sjuttioårsdag* 1952. Stockholm 1952, s. 283-294.
- Rasmusson, N.L. (1962), Kungl. Myntkabinettet, Stockholm 1960. *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1961. Lund 1962, s. 157-181.
- Rasmusson, N.L. (1967), Myntindragning, *Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid*. Malmö 1967, sp. 56-58.
- Wideen, H. (1953), [Litteraturanmälan], *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad* nr 2 1953, s. 37.
- Öberg, J. (1994), Vem kunde latin i medeltidens Sverige? *Medeltida skrift- och språkkultur. Nordisk medeltidsliteracy i ett diglossiskt och digrafiskt perspektiv II. Nio föreläsningar från ett symposium i Stockholm våren 1992*. Inger Lindell (red.). Runica et Mediævalia. Stockholm 1994, s. 213-224.

Summary

The Coinage of Johan Sverkersson – some reflections regarding a speculative reconstruction of a coin. This paper deals with the coinage of Johan Sverkersson, King of Sweden 1216-1222. The author discusses the attribution of a specific coin-type with a cross as central motif, only known in two specimens (both fragments) from Swedish finds (fig. 11, 13-14). Furthermore the author comments on a supposed monetary reform in 1216 with focus on a discussion about the existence of half pennies (obol) during Johan Sverkersson. One type of half penny (fig. 18) is dismissed as a modern forgery from the 1690ies or so.